

ข้าเก่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะเป็นสัจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีกำมือในเรา แบตลอด ให้ชาวพุทธ ให้สาวกสาวกะ ผู้ได้
ยินได้ฟังศึกษาค้นคว้าให้มันเป็นตามความเป็นจริงขึ้นมาในหัวใจของตน

เวลามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาในหัวใจของตน เห็นไหม สันติภูมิจิโก ยกไว้ให้กับสันติภูมิจิโก
รู้แจ้งกลางหัวใจ ถ้ามันรู้แจ้งกลางหัวใจแล้วมันมีสิ่งใดเป็นความลึกลับซับซ้อนไหม

ถ้ามันลึกลับซับซ้อนนี้ไง ข้าเก่า

ข้างสาร ฐเห่า ข้าเก่า

ข้าเก่ามันไวใจไม่ได้ ความไวใจไม่ได้ เห็นไหม คนเราถ้ามีการศึกษา มีสติปัญญา มี
ประสบการณ์ในชีวิตของเขา เขาทำอย่างไรแล้วเขาจะดูแลครอบครัวของเขา เขาดูแลบริหาร
จัดการในหมู่คณะของเขาให้เป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา

ถ้าข้าเก่า ไวเนื้อเชื่อใจแล้วไหลตามไปนะ เรียบร้อย

ถ้าสันติภูมิจิโก มันรู้ชัด รู้จริง เห็นจริงตามความเป็นจริง แล้วมันมีสิ่งใดละ เพราะอะไร
เพราะ เอโก อัมโม ใจ ธรรมอันเอกใจ ธรรมที่ไม่มีสิ่งใดเข้าไปเกาะเกี่ยวได้ไง มันรอดพ้นเลย มัน
รอดพ้นเป็นข้อเท็จจริงในหัวใจดวงนั้นไง สันติภูมิจิโก

แต่ถ้ามันไม่เป็นความจริง มันก็ไม่เป็นความจริงวันยังค่ำ ถ้ามันไม่เป็นความจริงวันยังค่ำ
สังคม เห็นไหม ข้าเก่า อยากมีบริษัทมีบริวาร อยากมีคนรอบข้าง อยากมีคนที่น่าไว้วางใจ

ข้าเก่านะตัวร้าย สิ่งที่ทำร้ายๆ ถ้ามันมีผลประโยชน์ของมัน มันเป็นข้าศึกแล้ว มันมาล้าง
ดับแล้ว มันเอาความลับของเจ้านายไปบอกคนอื่น มันเอาความลับของเจ้านายมันไปหา
ผลประโยชน์ของมันไง นี่ไง ข้าเก่าๆ

ถ้าข้าเก่านะ อยากมีบริษัทมีบริวาร อยากมีคนล้อมหน้าล้อมหลัง อยากมีคนเชิดชูบูชา
เพราะอะไร เพราะพึ่งพาอาศัยเขาไง ต้องพึ่งพาอาศัยเขา

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ พึ่งพาอาศัยใคร

พึ่งพาอาศัยแบบพวกเรานี้ไง พระกรรมฐานๆ บวชเป็นพระแล้วนะ อุปัชฌาย์ให้เกสา
โลมา นขา ทันตา ตโจ ถ้าเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ถ้าทำความสงบของใจเข้ามาได้แล้วฝึกหัด
ปฏิบัติของเรา

ถ้าฝึกหัดปฏิบัติของเรา เห็นไหม เริ่มต้นตั้งแต่วันเข้าพรรษา วันเข้าพรรษาแล้วเรา
อธิษฐานพรรษา วันนี้วันออกพรรษา ถ้าวันออกพรรษาแล้ว ๓ เดือน เราได้ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา
มันมีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมาในหัวใจของเราบ้าง ถ้ามันเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมาในหัวใจของเรา
บ้าง มันเป็นสัจจะเป็นความจริงไหม มันเป็นประสบการณ์ของหัวใจดวงนั้น

หัวใจดวงนั้นมีศรัทธามีความเชื่อในพระพุทธศาสนา มาบวชเป็นพระๆ แล้วนับรบ นักรบ
รบกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตน เวลากิเลสมันขึ้นมาถ้ายึดหัวใจของตน
มันเจ็บแสบปวดร้อน มันทุกข์มันยาก มันหงอยมันเหงา มันเศร้า มันทุกข์ระทม

มันอยู่ไหน มันอยู่ไหน

มันเป็นกิเลสไหม มันเป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยากที่ยึดครองหัวใจของสัตว์โลก

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเพราะมีอวิชชา มีความไม่รู้ แล้วความไม่รู้นั้นเจ้าวัฏจักร
เรือนยอดของเรือน ๓ หลัง ความโลภ ความโกรธ ความหลง ลูกสาวของมัน แล้วมันยังมีลูกมี
หลานออกไปอยู่ในหัวใจของสัตว์โลก

แล้วเรา เราบวชเป็นพระ เป็นพระกรรมฐาน เป็นนักรบ นักรบจะรบกิเลสค้นหาความ
ทะยานอยากในใจของตน ไม่รู้ไม่เห็นอะไรทั้งสิ้นใช่ไหม ไม่รู้ไม่เห็นอะไรทั้งสิ้น เห็นไหม เวลา
ประพฤติปฏิบัติไปไง มันเป็นสัญญาอารมณ์ไง

คำว่า “สัญญาอารมณ์” หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติ
ปฏิบัติมาไง สิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือสัญญาๆ สัญญาคือความจำได้หมายรู้ไง ถ้าจำได้หมายรู้ เห็น
ไหม

เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มาบวชเป็นพระๆ ว่าเป็นนักรบไง มีอำนาจ
วาสนาได้มาบวชเป็นพระไง ศากยบุตรพุทธิโนรสไง ได้ห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ธงชัยพระอรหันต์ไง
เป็นธงชัยของพระพุทธศาสนา เราได้ห่มผ้ากาสาวพัสตร์ไง นี่มันมีสิ่งที่มีคุณค่า เห็นไหม เราเป็น
พระกรรมฐานๆ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ ตากผ้าตากอย่างไร

ผ้ากาสาวพัสตร์ไง ชักผ้า ย้อมผ้า สู้ผ้า ดูแลรักษาผ้า

เอ็งทำกันหรือเปล่า เอ็งรู้จักไหม เอ็งทำอะไรกันอยู่

ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาไง นี่ธงชัยพระอรหันต์ไง แล้วเอามาห่ม ชี้เหงื่อชี้โคลเหม็นพุ่ง
ไปหมดเลย บิณฑบาตมาต้องผึ่งผ้าเพื่อให้ดับกลิ่น เวลาถึงคราวชักผ้า ดูแลผ้า นี่ไง นี่ข้อวัตร
ปฏิบัติไง

ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เป็นศากยบุตรพุทธิโนรสไง มาบวชเป็นพระแล้วไง บวชเป็น
พระขึ้นมาแล้วมีคุณค่าในชีวิตของความเป็นพระหรือไม่

ถ้ามีอำนาจวาสนาไง มีคุณค่าในชีวิตของความเป็นพระไง จะเคารพบูชาไง เคารพบูชา
เห็นไหม หลวงปู่มั่น โอ้โฮ! บริหารแหววเลย แล้วผู้ที่ดูแล หลวงตาพระมหาบัวไง หลวงปู่เจี๊ยะ
ไง ดูแลผ้ากาสาวพัสตร์ของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นไง ถ้าคนเข้าใกล้ชิดได้ไง เขาต้องมีสติ

ไม่มีสติ เรียบร้อย

เพราะเป็นการฝึกหัด ข้อวัตรปฏิบัติเขาเอาไว้ฝึกหัดๆ ฝึกหัดให้เป็นคนดีขึ้นมาไง

ข้าเก่า ชี้เกียจ ชี้คร้าน ไม่สนใจ ทิ้งไว้ให้มันเหม็นฟุ้งอยู่นั่นละ แล้วบอกว่า พระกรรมฐาน
นักรบ

เอ็งรบกับอะไร

ถ้ารบกับกิเลสในใจของตนสิ รบกับความชี้เกียจ ชี้คร้าน มักง่าย เห็นแก่กิเลส ไม่สนใจ

นักรบหรือ

ข้าเก่า ข้าเก่ามันชี้หัวเอา

นี่ไง แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าเรามีอำนาจวาสนาของตนนะ เวลาฝึกหัดปฏิบัติ
ขึ้นมาไง ทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมาก่อน เวลาท่านฝึกหัดปฏิบัติของ
ท่านมา ตั้งแต่ทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบแล้วมีความสุขความสงบอยู่บ้าง แล้วจะทำ
อย่างไร ศึกษาค้นคว้าแล้วมันหาหนทางอย่างไร คนถ้ามีอำนาจวาสนานะ

ข้าเก่า กิเลสมันตบหัวเล่น ข้าเก่า กิเลสมันตบหัวเล่นเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะของเราไม่มีกำมีอนะ แะตลอด ให้ศึกษาให้
ค้นคว้า คนที่มีอำนาจวาสนาเป็นบัณฑิต เขาฝึกหัดปฏิบัติของเขาให้หัวใจของเขาแวววาวขึ้นมา
ให้มีสติปัญญาไง ถ้ามีสติปัญญามันแยกได้ไง อะไรเป็นกิเลส อะไรเป็นธรรมไง

ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา ข้าเก่ามันชี้เอา ชี้เกียจ ชี้คร้าน มักง่าย เห็นแก่ได้ เห็นแก่ความสุข
นิดหนึ่ง เห็นแก่เรื่องที่จะต้องลงทุนลงแรง บัดทิ้งๆ ไม่สนใจอะไรเลย

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดปฏิบัติของท่าน ท่านทำความสงบของใจเข้ามา
ก่อน ทำความสงบของใจขึ้นมาแล้วศึกษาค้นคว้าไง ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก ศึกษา
ค้นคว้าจากตำรับตำราไง

สาวกสาวกะผู้ได้ยินได้ฟังไป พยายามฝึกหัดประพฤติปฏิบัติไป ถ้ามันทุกข์มันยาก มันทุกข์มันยากก็เพราะกิเลสมันยิ่งใหญ่ไป ถ้ามีสติปัญญา พยายามทำความสงบของใจให้ได้ ถ้าทำความสงบของใจไม่ได้ก็ทุกข์โง่ๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิไป

ถ้าจิตมันสงบนะ มันเห็นนายเก่า มันไม่ใช่ข้าเก่าแล้ว มันเห็นนายเก่า อวิชชาความไม่รู้ กิเลสต้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตนนั้นนะ เจ้านายทั้งนั้นนะมันบีบคั้นมาตลอด ไม่รู้จักมันเลย

ดูสิ ดูทางโลกเขา ถ้าแก่เจ้าของกิจการ ผู้อำนวยการกองต่างๆ มีอำนาจทั้งนั้นนะ ใ้พวกพนักงาน ใ้พวกลูกจ้างเป็นเบี้ยล่างทั้งนั้นนะ ให้เขาเหยียบเขาย่ำนั้นนะ นี่เจ้านายเก่า เจ้านายทั้งนั้น

แต่ถ้าเป็นทางโลก ข้าเก่า เมียรัก ใ้วางใจไม่ได้ วางใจขึ้นมา ถึงเวลาแล้วสิ้นชีพเลย แต่ถ้าเป็นเจ้านายเก่าละ

เป็นเจ้านายเก่า นายเก่าๆ อวิชชามันเจ้าวัฏจักร จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันควบคุมดูแลมาตลอด ไม่มีใครพ้นจากอำนาจของมันไปได้

เริ่มต้นตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาวิชฌายญาณทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พญามารๆ นะ “เจ้าชายสิทธัตถะจะพ้นจากมือเราไป” คร่ำครวญร้องให้อยู่ตลอดเวลา เวลานางตัณหา นางอรดี ความโลภ ความโกรธ ความหลง ลูกสาวของพญามาร

“พ่อเป็นอะไรๆ”

“ไอ้ เจ้าชายสิทธัตถะจะพ้นจากมือเราไป”

“พ่อไม่ต้องเสียใจ เดี่ยวพวกอริฉันจะจัดการเองค่ะ”

จัดการเรื่องอะไรละ พ่อมึงยังฆ่าทิ้งแล้ว เรือนยอดของเรือน ๓ หลังทำลายหมดแล้ว แล้วลูกสาวมันจะอยู่ที่ไหน เรือนมันไม่มีไ้

แต่ที่มันไม่มี ไม่มีที่ไหน

ก็ไม่มีในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ไม่มีตั้งแต่เอโก ธัมโม ตั้งแต่ธรรมอันเอกอันนั้นไง เอกเป็นหนึ่ง ไม่มีสองไง ไม่มีอะไรจะเข้าไปในหัวใจอันนั้นได้ไง

แต่ถ้ามันเป็นกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มันไม่รู้ไม่เห็นของมัน เห็นไหม ข้าเก่า คุณเคย ฟังพาทศัยกัน ช่วยกันคุ้มครองดูแลใจ ข้าเก่าๆ ข้าเก่าเพราะไม่รู้ไม่เห็นของมันไง ข้าเก่าเพราะฟังพาทศัยเขาไป ถ้ามันเป็นทางโลกก็สัญญาอารมณ์นี้ไง ความรู้สึกนึกคิดก็คิดกันอยู่นี้ไง ว่าเป็นปัญญาๆ ปัญญาของข้าเก่าไป

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา จิตสงบแล้วมันเห็นนายเก่า นายเก่าคือพญามาร นายเก่าที่มันบงการชีวิต แล้วมีอำนาจวาสนาขึ้นมา จะไถ่ตัวเองออกมาจากเป็นข้า

ถ้าจิตมันสงบนะ จิตมันสงบระงับ มันมีอำนาจวาสนาของมัน มันทำของมันได้ ถ้าจิตไม่มีอำนาจวาสนาของมัน ล้มลุกคลุกคลานอยู่นี้ไง ถ้าล้มลุกคลุกคลานอยู่นี้ เห็นไหม แล้วไว้วางใจกับความรู้สึกนึกคิดได้ไหม

เวลาบวชเป็นพระ อุปัชฌาย์ไป กรรณฐาน ๕ ใจ ถ้าไม่รู้จักสิ่งใด ทำสิ่งใดไม่ได้ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง กินอยู่นี้ ขับถ่ายอยู่นี้ ตีตาดเหงื่อไหลไคลย้อยเลย ขี้เหงื่อ ขี้ไคล ขี้โลก ขี้โกรธ ขี้หลง

นี่ไง ถ้าข้าเก่า ข้าเก่าก็ขี้เหงื่อ ขี้ไคล

ถ้านายเก่า นายเก่าก็ขี้โลก ขี้โกรธ ขี้หลง

แล้วใครจะมีสติปัญญาเท่าทันมัน

ตั้งแต่วันเข้าพรรษามาเนี่ย บวชมาเนี่ย ภาวนามาเนี่ย ตัวไหนมันเป็นตัวจริง ตัวไหนมันเป็นตัวปลอม

ตัวปลอมๆ นิยายธรรมะไง ศึกษาภาคปริยัติ ทรงจำธรรมวินัยๆ ได้ชื่อมาแล้ว พอเราศึกษามาแล้วได้ชื่อมานั้นนะ เขียนนิยายได้หมดละ แต่เป็นความจริงหรือไม่

ถ้าเป็นความจริง ปัจฉัตตัง สันทิฏฐิโก ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ปัจจุบันที่รู้ที่เห็นขึ้นมา ใครรู้ใครเห็น

นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป เทศนาว่าการมาได้พระอรหันต์ ๖๐ องค์ไง เธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ เธออย่าไปซ้อนทางกัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปนครราชคฤห์ไปเอาชฎิล ๓ พี่น้องนั้นนะ นี่ไง ที่ปฏิบัติมาแล้ว โอ้โฮ! มีลูกศิษย์ลูกหา พระเจ้าพิมพิสารเป็นลูกศิษย์นะ มีกษัตริย์เป็นลูกศิษย์นะ เว้ย สมณะกั๊กก็ออกนั้นนะจะมาอบรมบ่มเพาะไง

เพราะอะไร

เพราะเขามีสถานะทั้งทางโลก มีสถานะทั้งทางบริษัทบิหาร เขาเป็นคนที่อายุมากกว่า นี่ไง ชฎิล ๓ พี่น้องเป็นพราหมณ์ ยิ่งใหญ่นัก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปขอพักด้วยไง

ไม่ได้ๆ โอ้โฮ! ที่นี้มีกษัตริย์เป็นลูกศิษย์นะ ลามสักการะมากมาย จะมาแบ่งปันฉันไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป พระอรหันต์ ๖๐ องค์ อย่าไปซ้อนทางกัน โลกนี้เขาเร่ร่อนนัก เขาเร่ร่อนด้วยลามสักการะ เขาเดือดร้อนด้วยทิฏฐิมานะของเขา

นี่คิดว่าตัวเองมีอำนาจวาสนา ตัวเองเป็นพระอรหันต์ไง แก่ไขอย่างใดก็ไม่เชื่อไม่ฟัง ทั้งสิ้น สุดท้ายชี้หน้า “ท่านไม่ใช่พระอรหันต์หรอก”

คอตกลอย

แล้วพระอรหันต์คืออะไรละ

เขาบูชาไฟๆ เวลาเขาให้เอหิภิกขุ ให้บวชแล้ว เทศน์อาทิตตฯ ใจ มโนวิญญูญาณปี นิพพิณฑติ มโนสมุสเสปี นิพพิณฑติ

สิ่งที่ความเดือนร้อน ร้อนก็บูชาไฟอยู่นั่นนะ ร้อนเพราะมันเป็นไฟไหม้ ตาเป็นของร้อน หูเป็นร้อน ลิ้นเป็นร้อน อายตนะเป็นของร้อน ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะกิเลสอวิชชาพญามารไถ่ มันพาไปเกาะไปเกี่ยว มันพาไปยึดไปมัน มันพาไปแสวงหา มันเป็นโลกามิสใจ ข้าเก่า

สิ่งนี้มันสุขหรือมันทุกข์

มันทุกข์พระเจ้าค่ะ

ถ้ามันทุกข์ ยึดไว้ทำไม

มันจะเข้าไปหานายเก่าแล้ว

ถ้ามันมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา มันจะเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมา ถ้าเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมา มันจะฆ่า มันจะทำลายอวิชชาในหัวใจของตนใจ

แต่ถ้าเป็นทางโลก เป็นทางโลกียะๆ โลกๆ ใจ มันเป็นข้าเก่า เราไปพึ่งพาอาศัยเขา

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ศีกษามา ศีกษามาเป็นภาคทฤษฎี ทรงจำธรรมวินัยๆ นี่ใจ สัญญาอารมณ์ ครุบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติท่านบอก น่ากลัวนัก

สิ่งที่เขให้ฝึกหัดใช้ปัญญา พระพุทธศาสนา ศาสนาแห่งปัญญา ใ้มันเป็นสัญญา สัญญาเก่า ความคิดมันหมายเก่า มันเป็นข้าเก่า แล้วมันก็หวังพึ่งพาอาศัยกันมาตลอด

แต่ถ้าทำความสงบของใจเข้ามาได้ๆ ทำสมาธิให้ได้ ถ้ามันเห็น มันเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงใจ นี่ใจ นายเก่าทั้งนั้นนะ นายเก่าเพราะอะไร

บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อดีตที่ได้สะสมมา อดีตที่ได้กระทำมา ทำมาอย่างไร แล้วถ้ามันไม่สิ้นสุด อนาคตมันจะไป เวลาเป็นปัจจุบันๆ นี่ใจ ปัจจุบันชาติปัจจุบันนี้ใจ ขณะที่ทำอยู่นี่ใจ ขณะที่เรามีชีวิตอยู่นี่ใจ สิ่งที่มีค่าขึ้นมา นักรบๆ มันจะรบกิเลสในใจของตน ถ้ามันรบกิเลสในใจของตน ถ้ามันทำความสงบของใจได้ใจ มันเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามเป็นจริงใจ เจ้านายเก่า

เจ้านายเก่า โอ! พามาตั้งแต่ไม่มีต้นไม่มีปลายนะ พามาตั้งแต่มาเกิดเป็นมนุษย์นี้ไง แล้ว
บวชเป็นพระอยู่ที่นี่ไง เวลาปฏิบัติที่นี่ไง

ถ้าเป็นโลกๆ เป็นข้าเก่า

ถ้าเป็นทางธรรมๆ มันจะไปเจอนายเก่า นายเก่าที่มันขับดันมาตลอดมาตั้งแต่ไม่มีต้นไม่มี
ปลายจนปัจจุบันนี้ไง แล้วอนาคตกาลมันจะไปอีกถ้ามันไม่มีอำนาจวาสนา

ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา มันจะวิปัสสนาใช้ปัญญา

พระพุทธศาสนา ศาสนาแห่งปัญญา ปัญญามันจะเกิดขึ้นมันเป็นภาวนามยปัญญา แต่
มันเกิดขึ้นจากผู้ที่มีอำนาจวาสนา ผู้ที่ทำได้จริง ผู้ที่ทำได้จริงใจ ผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม
ไม่ใช่สันนิษฐาน ไม่ใช่ดันเดา

สันนิษฐานเพราะอำนาจวาสนา วุฒิภาวะมันอ่อนด้อย วุฒิภาวะถ้ามันไม่ถึง มันก็
สันนิษฐานคิดเอา จินตนาการเอา มันคิดของมันไป สันนิษฐานเอา คาดหมายเอา

แต่ถ้ามันเป็นความจริง สมควรแก่ธรรม ถ้าสมควรแก่ธรรม ถ้ามันฝึกหัดปฏิบัติตามความ
เป็นจริงของเราขึ้นมา

ตั้งแต่เข้าพรรษามานะ เราตั้งใจของเราอยู่แล้ว แล้วเราฝึกหัดของเราอยู่แล้ว ล้มลุก
คลุกคลานมานี้เพราะข้าเก่าๆ ข้าเก่าทั้งปลิ้นทั้งปล่อน ทั้งหลอกทั้งลวง ทั้งพลิกทั้งแพลง แล้วจะ
อาศัยเขาก็อาศัยเขาไม่ได้สักที อาศัยเขาล้มลุกคลุกคลานมาตลอด แล้วถ้าจะไปเจอนายเก่าละ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ที่ ๔ ภัทรรักๆ ธรรมนี้เป็นของเก่าแก่
พระพุทธเจ้า ๕ องค์ พระศรีอริยเมตไตรยจะตรัสรู้ข้างหน้า แล้วอนาคตวงศ์จะมาอีก ๑๐ องค์ นี่
มันเป็นของดั้งเดิม ของเก่าแก่

ของเก่าแก่ ธรรมะเป็นของเก่าแก่ ของเก่าแก่ แต่เราทำของเราไม่ถึงใจ เราทำของเราเป็น
เรื่องโลกๆ ใจ เราอาศัยข้าเก่าๆ ให้มันทำให้ล้มทำให้ลื่นไถลไป ให้มันทำให้ล้มลุกคลุกคลาน ข้า
เก่ามันพาไปไง สัญญาอารมณทั้งหลายใจ โลกียปัญญา ปัญญาโลกๆ ใจ แล้วทำถึงความ
สามารถแล้วได้อะไรมา

ว่างๆ ว่างๆ

ว่างๆ อะไรของมึงวะ

ถ้าเป็นนายเก่า ธรรมะเป็นของดั้งเดิม ของเก่าแก่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ที่ ๔ พระศรีอริยเมตไตรยจะเป็นองค์ต่อไป ของเก่าแก่ แต่เก่าแก่ด้วยความเป็นธรรมไง ถ้ามันเก่าแก่ด้วยความเป็นธรรม

นายเก่า ถ้าเป็นนายเก่าขึ้นมา เจ้านายเก่าจะควบคุมดูแล เจ้านายเก่าจะฝึกหัดปฏิบัติ ขึ้นมาให้มันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาในหัวใจของตน ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาในหัวใจของตน ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้าจิตสงบระงับแล้ว สิ่งที่มีคุณค่าที่นี้

ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมา ท่านเห็นหัวใจของสัตว์โลก เห็นหัวใจของมนุษย์ เห็นหัวใจผลของวิญญูมีคุณค่าที่สุด แล้วสิ่งที่จะเข้าถึงหัวใจของตนได้มันเป็นเรื่องจริงขึ้นมา มันจะมีความสุขความสงบในใจของตน

ถ้ามันจะมีความสุขความสงบในหัวใจของตนนะ แล้วมันเกิดขึ้นได้อย่างไร

เกิดขึ้นจากสติ เกิดขึ้นจากปัญญา ปัญญาอย่างนี้เป็นโลกียปัญญา ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” มันทำทั้งหลายทั้งหมดขึ้นมาสู่ความสงบสุข มันทำทั้งหลายทั้งปวงขึ้นมาให้เป็นบาทฐาน สมถกรรมฐานฐานที่ตั้งแห่งการงาน

แต่ถ้ามันทำความสงบของใจเข้ามาไม่ได้ ข้าเก่าๆ มันไถลไป มันลุ่มลุ่มคลุกคลานไปตลอด ลุ่มลุ่มคลุกคลานไปโดยที่อำนาจวาสนา

สิ่งที่ว่า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราวาสนาน้อย วาสนาน้อยเพราะ ๔ อสงไขย อายุ ๘๐ ปี พระศรีอริยเมตไตรย อนาคตกาล ๘๐,๐๐๐ ปี ๑๖ อสงไขย ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันมีเหตุมีผลของมัน มันมีที่มาที่ไปของมันไง ถ้ามันมีเหตุมีผลของมัน

แล้วปัจจุบันนี้ที่เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วมาบวชเป็นพระ มันก็มีเหตุมีผลของมันไง มีเหตุมีผลขึ้นมา มันก็อยู่ที่ศนคตินี้ไง พันธุกรรมของจิตนี้ไง

จิตที่มีกำลัง จิตที่มีอำนาจวาสนา ไม่เชื่ออะไรเลยนะมึง ไม่เชื่อหรอก ของเอ็ง ไม่เกี่ยวสาธุ กาลามสูตร ห้ามเชื่อ

แต่เริ่มต้นเราเชื่อ เราเชื่อ เรามีศรัทธา ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ในพระพุทธศาสนา สิ่งที่เป็นรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อย่างอื่นไม่เชื่อ พระพุทธคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ พระธรรม พระธรรมคือธรรมและวินัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการไว้ พระสงฆ์ พระสงฆ์ตั้งแต่พระสาวกบุตร พระโมคคัลลานะ นี่พระสงฆ์ๆ ทั้งนั้นนะ พระสงฆ์ต้องพระสงฆ์ที่เป็นธรรม สมมุติสงฆ์ร้อยแปดพันเก้า

แล้วไสยศาสตร์ เรื่องโลกสวยแปด พรหมภณเขาไม่ต้องห่มผ้า เขาบูชาไฟ เขามีพญานาคอยู่ในโรงไฟนะ

ที่ว่าเราตื่นพญานาค พญานาคก็ผลของวิญญูะ มันก็ภพชาติหนึ่ง มันก็เป็นสัตว์มีชีวิตเหมือนเรานี่แหละ แต่ก็อยู่ในภพชาติของเขา แล้วเอ็งไปตื่นตื่นอะไรของมึงวะ ตื่นตื่นก็ไปศึกษาเรื่องไสยศาสตร์นี้ไง ตื่นตื่นๆ มันจะไปตื่นตื่นอะไร ก็มันเป็นภพชาติหนึ่ง มดปลวกมึงก็เห็นอยู่นี่ มึงไปตื่นตื่นอะไร เขาก็เป็นภพชาติของเขา

แต่ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันสงบระงับเข้ามา แล้วเรื่องของเรา นายเก่า พญามารมันเห็นสติปัฏฐาน ๔ พญามารเป็นนามธรรม คำว่า “นามธรรม” มันอาศัยอะไรเป็นการแสดงออกล่ะ

กายนี้ไง เจ็บไข้ได้ป่วย ทนทุกข์ทรมานไม่ได้นี่ไง เวทนาไง จิตใจ ธรรมใจ มันเป็นนามธรรม มันก็อาศัยอย่างนี้เหยียบหัวเอ็งนั่นแหละ อาศัยกาย เวทนา จิต ธรรม แล้วเหยียบย่ำทำลายหัวใจ ไม่พอใจทั้งสิ้น จะเอาแต่ความพอใจของตน เอาแต่ความเห็นของตน เอาแต่ข้าเก่าหวังพึ่งเขา ให้เขาย่ำให้เขายี่ ให้เขาทำลายตลอดเวลา

แต่ถ้าเป็นนายเก่า เรามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ก็ของเก่าของดั้งเดิมนี้แหละ แล้วเป็น
อริยทรัพย์ด้วย เพราะเกิดเป็นมนุษย์ใน อากาโร ๓๒ สมบูรณ์แบบนี้ไง แล้วอายุขัยของเราใน
แล้วมีสติปัญญาแยกแยะพิจารณาอยู่นี้ไง แล้วถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาในหัวใจของตอนนี้

มันเป็นธรรมๆ เพราะอะไร

จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาด้วยดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ มรรค ๘ เวลา
ปัญญามันเคลื่อน ปัญญามันหมุน มันบดมันบีบ มันการทำลาย มันปล่อยมันวางใจ มันปล่อยมัน
วาง เห็นไหม

ไฉ่ว่างๆ ว่างๆ

ว่างๆ ด้วยอะไรวะ ว่างๆ ด้วยข้าเก่าหรือ ว่างๆ ด้วยอารมณ์ ว่างๆ ด้วยจินตนาการหรือ

แต่ถ้ามรรคมันเคลื่อนละ ถ้าภาวนามันเห็นละ ใครทำ

ปัจจัยตัด สันติภูมิโง่ ถ้าจิตมันไม่ทำมันจะเห็นได้อย่างไร แล้วถ้ามันทำขึ้นมา ถ้ามัน
เป็นนายเก่า มันไม่ใช่ข้าเก่า

ข้าเก่า เราขึ้นวิเวก เราบงการเขา เราให้เขาพาออกนอกกลุ่มนอกทางมาประจำ มันเป็นเรื่อง
อีกอย่างหนึ่งใช่ไหม

แต่เวลาเป็นนายเก่า มันเกิดมรรคเกิดผล มันเกิดศีล เกิดสมาธิ เกิดปัญญาไง เวลา
ปัญญามันเคลื่อนไง เวลาภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากเราไง ไม่ใช่เกิดจากองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่เกิดจากอริยสงฆ์ ไม่ใช่เกิดจากใครเลย เกิดจากจิตกูนี้แหละ ก็จิตกู
เป็นนะ

ถ้าจิตกูไม่เป็น กูจะภาวนาเป็นได้อย่างไรละ ถ้าจิตกูไม่เป็น กูจะเห็นนายเก่ากูได้อย่างไร
ละ ถ้าจิตกูไม่เป็น มันก็เห็นข้าเก่า ข้าเก่ามันลากไป

มันลากไปในธรรมวินัยพระพุทธเจ้านั่นแหละ ลากไปหมดเลย เกิดมรรคเกิดผล เกิด
อริยสัจ เกิดสัจจะเกิดความจริงนะ ทุกคนต้องเชื่อฟังฉันนะ ทุกคนต้องเชิดชูบูชานะ ขึ้นวิเวกเป็นวิเวก
ขึ้นกเป็นนรก ขึ้นไม่ขึ้นไม่ขึ้น

เอ็งซึกซึกของเอ็งไป บัจจัตตัง สันทิจูโก ใครซึกไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทำให้ใครเป็นพระอรหันต์ไม่ได้ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ เราเป็นคนซึกทางเท่านั้น จิตของเธอต้องกระทำ จิตของเธอ
ต้องเข้มแข็ง จิตของเธอ เห็นไหม

จิตเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร

ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใน
พระไตรปิฎกไป เวลาพระไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ปฏิบัติอย่างไร อยู่กับใคร อยู่ที่ไหน ชาวบ้านใส่บาตรดีไหม

พระไตรปิฎกนะ พระพุทธเจ้าถามเรื่องอะไร ถามเรื่องเอ็งเป็นทวดา อินทร์ พรหมหรือ

ถามเอ็งอยู่อย่างไร เอ็งกินอย่างไร แล้วเอ็งภาวนาอย่างไร เรื่องอื่นไม่ถาม ไม่มี มีแต่คน
มาฟ้อง พระที่นั่นทำผิดอย่างนั้น พระที่นั่นทำผิดอย่างนี้ ท่านถึงบัญญัติๆ

เวลาถามก็ถามเอ็งทำอย่างไร เอ็งปฏิบัติอย่างไร ชาวบ้านเขาดูแลเอ็งอย่างไร แล้วเอ็ง
ตอบสนองชาวบ้านอย่างไร

นายเก่า

แต่ข้าเก่าไปหมดละ มันไหลไปตามโลก มันไหลไปตามสงสาร ไหลไปตามแต่กิเลสมันจะ
ซึกจูงไปไง แล้วภาวนาก็ภาวนาอย่างนั้นนะ ว่างๆ ว่างๆ

เวลาพิจารณา พอจิตสงบแล้วเห็นนายเก่า เห็นนายเก่า เห็นอวิชชา เจ้านายที่บงการชีวิต
เจ้านายที่พาจิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เจ้านายที่ทำ เพราะเจ้านายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่
เจ้านายไง กิเลสมันถึงเวลา อาสวัชยญาณทำลายอวิชชาไง กิเลสถึงดินพราดๆ ไง เจ้านาย
ต้องตายไปต่อหน้าต่อตาไง เจ้านายต้องหลุดจากจิตนี้ไปไง เจ้านายต้องไม่มีที่พึ่งที่อาศัยไง
เจ้านายต้องหาที่หลบซ่อน หลบซ่อนอย่างไร เวลามรรคมันเคลื่อนแล้วมันเข้าไปทำลายทั้งนั้น
นะ

เจ้านายก็ต้องฆ่า จะต้องทำลายมัน เวลามันทำลายไปแล้ว สิ่งที่ทำลาย สักกายทิฏฐิ วิจิกิจา สิล্পพตปราคาส กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง กามราคะ ปฏิฆะขาดไป รูปราคะ อรูปราคะ มา อุทธัจจะ อวิชชา สังโยชน์ ๑๐ ก็เลสมันตายไปหมดละ

แล้วตายตรงไหน

ถ้ามันตายตามความเป็นจริงไง ถ้ามันตายตามความเป็นจริง โดยศีล โดยสมาธิ โดยปัญญา นี่พระพุทธศาสนาไง ศาสนาแห่งปัญญา

ปัญญาของใคร

ปัญญาของจิตดวงนั้น จิตตภาวนา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภนารือสัตว์ชนสัตว์คือหรือหัวใจของสัตว์โลก

ร่างกายนี้เจ็บไข้ได้ป่วย ไปโรงพยาบาลมันเปลี่ยนได้หมดละ อวัยวะนี้เปลี่ยนได้หมดเลย หัวใจก็เปลี่ยนได้ หัวใจมาได้เลย ตับ ไต ไข่ ปอด เปลี่ยนได้ทั้งนั้นนะ สิ่งที่เปลี่ยนก็วัตถุนี้ไง แล้วอารมณ์ละ เวลาทุกข์ยาก ใครเปลี่ยนให้

ทุกข์มาก็ภพก็ชาติ ย้ำคิดย้ำทำจะเป็นจริตเป็นนิสัยของเธอ จริตนิสัย สิ่งที่เป็นอยู่ในใจ นั้นไง แล้วมันก็ทุกข์ยากตามนั้นนะ ทุกข์ยากตามที่จริตนิสัยของตนที่มันผูกไว้ ที่มันแสวงหา มันไม่เป็นความจริงสักอย่าง นี่เจ้านายเก่าทั้งนั้น

แต่เวลาพระกรรมฐานทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบระงับแล้ว งานของนักรบ นักรบรบกับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของตน ค้นคว้าใจของตนให้พบ ค้นคว้าใจของตนให้พบคือทำสมาธิเป็น

ทำสมาธิไม่เป็น ค้นคว้าหาใจของตนได้แต่เงา ว้างๆ ว้างๆ ภาวน์ทั้งนั้นนะ ภาวน์ไม่ใช่ สัมมาสมาธิ ภาวน์เป็นสมาธิชนิดหนึ่ง เป็นมิจฉาสมาธิ ในวงกรรมฐานเขาเรียก สมาธิหวัตร คร่อมตอไว้ คร่อมจิตไว้

จิตของตนคร่อมมันไว้ด้วยความมึนชา ความไม่เข้าใจ ความไม่รู้ไม่เห็น ความไม่รู้ไม่เห็น คืออวิชชา อวิชชาคือเจ้านายเก่า มีแต่นายเก่ามันย่ำยีแต่ไม่รู้

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติมาก่อน เวลาปฏิบัติแล้วจะเป็นนายเก่า ข้าเก่า เต่า เลี้ยง อย่างไรก็ตามก็พยายามศึกษาของท่าน ท่านพยายามของท่านขึ้นมาให้เป็นความจริงขึ้นมา พอความจริงขึ้นมา นี่มันเป็นนายเก่าแล้ว นายเก่าคืออริชชา

พญามารอยู่ที่ฐิติจิต อริชชา บ้านเรือนของมันคือฐิติจิต จิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้เป็นที่อยู่ ของพญามาร มารอยู่ที่ภวาสวะ อยู่ที่ภพ

ภพอยู่ที่ไหน ภพชาตินี้หรือ ภพชาตินี้เปลี่ยนสัญชาติสิ มึงก็ไปอยู่ภพใหม่ อยู่ประเทศใหม่ แล้ว แต่ภพอันนี้ไง ภพ ภวาสวะในจิตนั้นไง ถ้ามันรู้มันเห็นไง ถ้ามันเป็นความจริงไง ถ้ามันฝึกหัด ปฏิบัติขึ้นมาไง นี่ไง ๑ พรรษา

ตั้งแต่วันเข้าพรรษา เราถืออุตุงควัตรขึ้นมา จะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริงขึ้นมา ให้ได้ ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาให้ได้ เห็นไหม บัณฑิตตั้ง สันติปฏิญญา ไครเทศน์ก็ได้ ไถ่คนเทศน์ คน ฟังมันรู้หมดละ

เวลาเทศน์ ฟัง เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาสนทนาไป พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ไป พระอรหันต์ทั้งหมดเลย พระอรหันต์กับพระพุทธเจ้ารู้เหมือนกัน พระอรหันต์ฯ ไครจะหลอกพระอรหันต์ได้ถ้าเรื่องธรรมะ ก็พระอรหันต์ด้วยกัน

นายเก่ากับข้าเก่า ถ้าข้าเก่า เต่าเลี้ยง ข้าเก่ามันอยู่ในหัวใจของตน นั่นนะต้องศึกษาต้อง คั่นคว้า ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา มันจะเป็นนายเก่าแล้ว นายเก่าคืออริชชา นายเก่าคือพญามาร แล้วมันครอบงำในหัวใจของตน ถ้าจิตสงบแล้ว พิจารณาแล้วเข้าใจของตัวเอง นี่เข้าใจๆ เข้าใจเป็นธรรมหรือ

สมุจเฉทปหาน รู้ตามข้อเท็จจริง เวลากิเลสมันดิ้นผับๆ เห็นชัดๆ นะ อู้! เกิดมาก็ทุกข์ เจียนตาย ปฏิบัติยิ่งทุกข์กว่าเยอะเลย แล้วปฏิบัติไปบูชากิเลสทั้งนั้น ทำดีทำชั่วขนาดไหน สาธุ ยกให้กิเลส กิเลสก็เขกหัวป๊อกๆ กิเลสเขกหัวป๊อกๆ อยู่นั่นนะ

แต่ถ้าเราทำของเราจริงนะ กิเลสจะเขกหัวเราไม่ได้

จิตนี้เป็นนามธรรม กิเลสก็เป็นนามธรรม มันจะมาเขกหัว จะมาบงการชีวิต นายเก่า นายเก่าจะบงการชีวิตไม่ได้ ภาวนามยปัญญาไง ภาวนามยปัญญา ปัญญาญาณ ญาณหยั่งรู้ จักขุ

ญาณ แสงสว่างของปัญญามันครอบงำ มันทำลาย ทำลายจนมันเป็นผุยผง ทำลายจนมันเป็น
อวกาศอากาศธาตุ เห็นไหม จิตนี้ครอบงำ ๓ โลกธาตุ มันยิ่งใหญ่ขนาดไหนจิตดวงนี้

เวลามันทุกข์มันยากเจียนตาย เวลามันขาดใจ กิเลสขาดเป็นขั้นเป็นตอน มันเป็น
อิสรภาพมาตลอด เห็นไหม สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สิ้นพตปรามาสไป กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง
ไป รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชาไป สังโยชน์อย่างต่ำ สังโยชน์อย่างสูง สังโยชน์อย่าง
หยาบ สังโยชน์อย่างละเอียด ละเอียดสุด ละเอียดแค่ไหน

ไฉนไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน ไม่รู้อะไรเกิดมาและอะไรสูญไป

แต่ปฏิบัติ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เหตุผลมันต้องสมบูรณ์แบบในหัวใจของมัน มันถึง
เป็นสัจจะเป็นความจริงในหัวใจดวงนั้น

ตั้งแต่วันเข้าพรรษา เราตั้งใจแล้วเราฝึกหัด เราจะประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง
วันนี้วันออกพรรษา ออกพรรษาแล้ว มหาปวารณา ปวารณาต่อกันในความที่ผิดพลาดพลั้งไป
ให้อภัยต่อกัน แล้วออกพรรษาแล้วเราจะฝึกหัดปฏิบัติต่อเนื่องไป ใครมีอำนาจวาสนามากน้อย
ขนาดไหน

ในการเข้าพรรษา ๓ เดือนไม่ไปที่ไหน เพื่อจะให้มุนีมานะมีการกระทำของเรา ออกพรรษา
แล้วจะแรมคืน จะไปที่ไหน มันเป็นไปของมันได้ ถ้าเป็นของมันได้ เห็นไหม

เวลาเข้าพรรษาออกแทบแตก ๓ เดือนนี้ผ่านไปไหนไม่ได้แล้วละ เวลาออกพรรษา เอ้อ! โล
งอกเลย

แล้วไล่ไปไหน ก็คนเดิมนั้นแหละ กิเลสอันเก่านั่นแหละ มันจริงหรือมันไม่จริงขนาดไหน
มันก็เป็นคนเดิมนั้นแหละ

แต่ถ้าเป็นคนจริง จะในพรรษา ในออกพรรษา วันและเวลา สายน้ำไปแล้ว ไหลผ่านไป
แล้วไม่กลับ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้ต้องถึงที่สุด เวลาต้องพลัดพรากจากชีวิตนี้ไป
แล้วจะมีสิ่งใดเป็นสมบัติของตน

ถ้าครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วนะ เรื่องอย่างนี้ปิดบังไม่ได้ รู้แจ้งเห็นจริงตามข้อเท็จจริงของมัน ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ มันต้องมีเหตุมีผลของมัน เราถึงพยายาม เห็นใหม่

บวชเป็นพระ บวชเป็นพระเพื่อจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ แล้วฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้มันเป็นข้อเท็จจริงในใจของตน ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงในใจของตน ถ้าเป็นเรื่องโลกๆ ก็ข้าเก่า เป็นข้าเก่าก็ย้ายดวงโลก ถ้าเป็นนายเก่า นายเก่ามันจะเข้าสู่มรรคสู่ผล เพราะนายเก่ามันคือกิเลส ถ้าเป็นธรรมๆ ขึ้นมา ขำระล้างเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันจะเป็นสัจจะความจริง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภณารื้อสัตว์ชนสัตว์หรือหัวใจของสัตว์โลก แล้วเราก็เป็นสัตว์โลก สัตตะผู้ซ่อง เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ผู้ซ่องกับวิญญูะ ถ้ามีอำนาจวาสนาประพฤติปฏิบัติฝึกหัดของเรา ทำลายเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา วิญญูะ จบครบ จบตามข้อเท็จจริงที่ใจนี้ ไม่ใช่จบตามข้อเท็จจริงดวงโลก หลอกโลกให้โลกเชื่อถือ เรื่องของมึง

เรื่องของเรา ปัจจัตตัง สันทิฏฐิโก ใจดวงนี้เป็นผู้ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ใจดวงนี้เป็นผู้รู้ ใจดวงนี้เป็นปัจจัตตัง เป็นสันทิฏฐิโก ผู้พ้นจากกิเลส เอวัง